

DIỄN ĐÀN NGÔN NGỮ HỌC

KHẢO SÁT MỨC ĐỘ HIỂU TIẾNG VIỆT CỦA SINH VIÊN NGÀNH TRUYỀN THÔNG VÀ NGÀNH TIẾNG ANH

HỒ XUÂN MAI*

TÓM TẮT: Trong quá trình giảng dạy, chúng tôi nhận thấy sinh viên hai ngành Truyền thông và tiếng Anh nói riêng, hiểu tiếng Việt chưa tốt. Để kiểm tra sự nghi ngờ của mình, chúng tôi đã xin phép bộ môn của hai khoa, tiến hành khảo sát. Có hai nội dung được khảo sát chung là *viết câu theo yêu cầu* và *nhận diện câu sai*. Với sinh viên ngành Truyền thông, chúng tôi có yêu cầu riêng là phát hiện và *sửa lại những câu sai*. Với sinh viên tiếng Anh, chúng tôi yêu cầu *dịch những câu cho sẵn sang tiếng Việt*. Kết quả có hơn 2/3 trong tổng số 310 sinh viên tham gia (tự nguyện) không biết mình nói/ viết sai tiếng Việt, dù đây là những sinh viên năm thứ 3. Tại sao có tình trạng này?

TỪ KHÓA: Hiểu tiếng Việt; sinh viên; khảo sát; truyền thông; tiếng Anh.

NHẬN BÀI: 28/03/2024.

BIÊN TẬP-CHỈNH SỬA-DUYỆT ĐĂNG: 09/05/2024

1. Dẫn nhập

1.1. Chúng tôi đang dạy cho 4 lớp sinh viên ngành Truyền thông và 6 lớp chuyên ngành tiếng Anh của hai trường đại học lớn trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh. Tất cả đều năm thứ 3. Chúng tôi nhận thấy, sinh viên ngành Truyền thông viết/ nói rất giống với ngôn ngữ mạng cũng như ngôn ngữ từ các đài truyền hình (ĐTH), ví dụ: *9 tháng đầu năm; Mua bán trái phép chất ma túy*, v.v. còn sinh viên ngành tiếng Anh thì dịch những câu kiểu như “*He came from Đà Lạt*” thành “*Anh ấy đã đến từ Đà Lạt*” và câu “*A thief was caught by a police*” thành “*Tên cướp bị bắt bởi cảnh sát*” mà không mấy may biết đó là những câu sai. Cơ sở đánh giá: chúng tôi căn cứ vào “*Ngữ pháp tiếng Việt*” của Ủy ban Khoa học Xã hội Việt Nam, Nxb. KHXH, HN, 1983.

1.2. Chúng tôi khảo sát 310 sinh viên, trong đó có 76 sinh viên ngành Truyền thông và 234 sinh viên ngành tiếng Anh. Có hai lí do con số không tương đương nhau; một là chúng tôi để cho sinh viên tự nguyện tham gia trả lời và hai là số sinh viên ngành Truyền thông ít hơn.

Câu hỏi đặt ra là:

Thứ nhất, tại sao chúng tôi chọn sinh viên của hai ngành này?

- Sinh viên ngành Truyền thông được trang bị rất đầy đủ, cơ bản các kiến thức về ngôn ngữ báo chí-truyền thông. Do vậy, kết quả khảo sát đối tượng này sẽ giúp chúng ta hiểu được nguyên nhân vì sao tiếng Việt trên các phương tiện truyền thông hiện nay nói chung, đang bị sử dụng sai tới mức rất đáng lo ngại.

- Khảo sát sinh viên ngành tiếng Anh vì đối tượng này liên quan tới vấn đề dịch. Nếu hiểu chưa đúng văn hóa Việt Nam qua tiếng Việt thì khả năng dịch sẽ rất hạn chế.

- Tiếng Anh có ảnh hưởng như nào khi sinh viên nói riêng, thể hệ trẻ nói chung, nói tiếng Việt bằng cấu trúc tiếng Anh; tại sao không đưa ra yêu cầu dịch Việt-Anh? Lí do là vì, chúng tôi muốn kiểm tra ý thức văn hóa bản ngữ của các đối tượng nên chỉ khảo sát một chiều.

Thứ hai, tại sao chọn sinh viên năm thứ 3 mà không chọn những năm khác?

Lí do: Đây là đối tượng đã hoàn tất kiến thức cơ bản và cơ sở, bước vào chuyên ngành; kiến thức chuyên môn đã ổn định. Sinh viên năm 1 và 2 chưa có những yêu cầu này. Số lượng sinh viên chuyên ngành năm 4 rất ít, đặc biệt là với ngành Truyền thông. Do đó, nếu chọn sinh viên năm 4 thì mẫu sẽ rất nhỏ, không đủ độ tin cậy.

Thời gian khảo sát là học kỳ 2, năm học 2023-2024.

Nội dung: có hai hai yêu cầu; mỗi yêu cầu gồm 10 câu nhỏ.

2. Kết quả khảo sát

2.1. Câu hỏi chung

2.1.1. Nội dung 1. Viết câu theo yêu cầu

(i) *Viết câu theo yêu cầu:* Anh/ chị hãy diễn đạt thành câu hoàn chỉnh những dữ liệu sau:

*TS; Viện Khoa học Xã hội vùng Nam Bộ; Email: xuanmainam@yahoo.com

a-vũ khí quân dụng; bị bắt; b- mua bán ma túy; bị khởi tố; c- A (người được giới thiệu); Đà Lạt; d-mua bán vũ khí; bị khởi tố; e-vượt biên; bị khởi tố; f-hàng cấm; bị khởi tố; g-X (địa phương); xuất khẩu; cả nước; h-Việt Nam; xuất khẩu; trong 5 nước; i- Bảo tuyết; hàng chục người mất tích, Bắc California..

(ii) *Kết quả khảo sát*

Có 272 sinh viên viết sai (87,4%; làm tròn). Điều đáng nói là trong số này, có 71 sinh viên ngành Truyền thông viết sai (93,4%); 201 sinh viên Tiếng Anh viết sai (85,9%). Theo suy nghĩ bước đầu của chúng tôi, rất có thể các đối tượng đã nghe/ đọc thường xuyên nhưng không biết đó là câu sai nên viết theo.

Sai chung lớn nhất là tất cả đều không hiểu nghĩa của từ, không biết sử dụng từ và không hiểu được văn hóa người Việt qua ngôn từ:

a-bị bắt vì *tàng trữ trái phép* vũ khí quân dụng; b- bị khởi tố vì *mua bán trái phép chất ma túy*; c- A (người được giới thiệu) *đến từ* Đà Lạt; d- bị khởi tố vì *mua bán trái phép* vũ khí; e-bị khởi tố vì *đưa người vượt biên trái phép*; f- bị khởi tố vì *tàng trữ trái phép* hàng cấm; g-X (địa phương) *là địa phương* xuất khẩu *lớn nhất* cả nước; h-Năm 2023, Việt Nam *thuộc top đầu* về xuất khẩu, đứng thứ 3 trong 5 nước ASEAN; i- Bảo tuyết *hoành hành* khiến hàng chục người *mất tích ở Bắc California*.

Nếu để ý, chúng ta sẽ thấy đây là những câu sai tiếng Việt nhưng thường xuất hiện trên các đài truyền hình (xem: Hồ Xuân Mai, 2021; 2015). Chỉ cần đặt câu hỏi phân biệt, chẳng hạn “Ai cấp phép” mà “trái phép” thì toàn bộ những câu trên phơi bày một sự thật: sử dụng sai tiếng Việt.

2.1.2. *Nội dung 2: Nhận diện câu sai*

(i) *Câu hỏi:* Anh/ chị hãy xác định câu đúng trong mỗi cặp câu sau:

a-X đến từ Paris/X từ Paris đến/tới; b-Tên cướp bị bắt bởi cảnh sát/ Tên cướp bị cảnh sát bắt; c-Bạn đến từ đâu?/ Bạn từ đâu đến/tới?; d-Hai tên cướp để lấy tiêu tiêu xài cá nhân, Nguyễn Văn X, và Trần Tuấn Y bị bắt ở Đắk Lắk/ Đắk Lắk: Hai tên Nguyễn Văn X, và Trần Tuấn Y bị bắt vì cướp; e- X và Y chờ nhau chạy tìm con mồi để cướp giật/ X và Y chờ nhau chạy tìm con mồi để cướp; f-Xuất khẩu 10 tháng đầu năm đạt 6,7 tỷ đô la/ Đến hết tháng 10, xuất khẩu đạt 6,7 tỷ đô la; g-B. là tỉnh thu hút vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài FDI cao nhất cả nước/ B. là tỉnh thu hút vốn đầu tư nước ngoài cao nhất nước; h-Tổ chức Y tế Thế giới WHO cảnh báo nguy cơ bùng phát dịch ở khu vực Tây Phi là rất cao/ Tổ chức Y tế Thế giới cảnh báo nguy cơ cao bùng phát dịch ở khu vực Tây Phi. i-Mỹ là quốc gia giàu nhất trên toàn thế giới nhưng cũng là quốc gia nợ công nhiều nhất/ Mỹ là quốc gia giàu nhất thế giới nhưng cũng là nước nợ công nhiều nhất thế giới (Ghi chú: Trong mỗi cặp câu, chúng tôi cố ý đặt những câu sai ở trước).

(ii) *Kết quả khảo sát*

Với yêu cầu này, có 183/ 310 sinh viên nhận diện sai (59%) (41 sinh viên Truyền thông và 142 sinh viên Tiếng Anh). Như đã nói ở trên, những câu sai được đặt trước trong mỗi cặp câu. Cho nên, trong bài này, khi phân tích câu sai thì đó chính là về 1 này. Hai câu (a), (c) sai bởi chúng ta có *từ x đến y* chứ không thể là *đến y từ x*. Cũng vậy, (b) sai sử dụng cấu trúc có “bởi” sai. Câu (d) sai quy chiếu; câu (e) thừa/ không đúng từ bởi chỉ có hoặc “cướp”, hoặc “giật” còn “cướp giật” là từ chỉ chung hoạt động tội phạm. Câu (f) sai thực tế bởi nếu viết như vậy, mỗi năm Việt Nam có 24 tháng. Câu (g) vì không hiểu nghĩa khi diễn đạt: khi nói “A nhất lớp” thì tất cả học sinh khác của lớp đó không bằng A. Vậy, câu trên còn sai vì thừa từ. Tương tự, câu (i) thừa hai từ “trên toàn”. Câu (h) thừa “WHO”. Nếu nghiêm ngặt hơn thì phải thêm dấu hai chấm sau “cảnh báo”.

2.2. *Câu hỏi chuyên ngành*

2.2.1. *Với sinh viên ngành Truyền thông*

(i) *Câu hỏi:* Cho 10 câu sau. Nếu có (những) câu sai, anh/ chị hãy giúp sửa lại.

a-Chủ tịch đã biểu dương những kết quả của đơn vị.; b-Việt Nam lọt top 10 quốc gia dẫn đầu về may mặc.; c-Trong thời gian tới, chủ tịch đề nghị tỉnh X. phải xây dựng kế hoạch phát triển ngành chăn nuôi.; d-Đây là thời điểm bệnh sốt xuất huyết đạt “đỉnh”.; e-Lạm phát ở Mỹ đã đạt tới 2 con số.; f-Thật bất ngờ, trước tòa, 2 nhân chứng đều phản cung.; g-Xuất khẩu đạt những con số rất

ngoạn mục!!!; h-Theo dự báo, từ nay tới trước ngày 10, sẽ còn 2-3 đợt triều cường.; i-Không thể giải quyết dứt điểm “vấn nạn” hát karaoke, gây ồn ào (!!).

(ii) Kết quả khảo sát:

Cả 10 câu chúng tôi đưa ra đều sai. Đáp án là:

Câu (a) sai quy chiếu, vì “biểu dương đơn vị” chứ không thể “biểu dương những kết quả” - vốn là những vật vô tri. Câu (b) sai vì trong tiếng Việt, hoặc “tóp”, hoặc “tọt” chứ không có “top”. Còn sử dụng tiếng Anh đan xen thì “top” là “đỉnh”; vậy câu này còn sai về nghĩa vì không thể “lột đỉnh quốc gia”. Cho nên, phải sửa “top” thành “nhóm”, “tốp”. Câu (c) trạng ngữ đứng sai vị trí. Hai câu (d) và (i) sử dụng dấu ngoặc kép sai. Riêng câu (i) còn sai cả hai dấu chấm than, dấu hỏi và ngoặc đơn. Hai câu (e) và (f) viết con số là sai; ở đó phải là chữ “hai”. Câu (g) sử dụng sai dấu chấm than. Câu (h) sử dụng dấu gạch ngang sai.

Số sinh viên ngành Truyền thông trả lời “Không câu nào sai” là 24 (31,7%). Số câu sai được phát hiện là 4 (40%); nghĩa là khả năng không phát hiện được câu sai của sinh viên nói chung chuyên ngành Truyền thông là dưới trung bình. Nếu cộng số sinh viên không phát hiện được câu sai thì số sinh viên không hiểu tiếng Việt sẽ rất đáng lo ngại.

Trong số 52 sinh viên “biết có sai” thì 13 sinh viên “Không xác định được sai chỗ nào”. Còn lại 39 sinh viên thì chỉ 17 sinh viên sửa đúng hoàn toàn. Như vậy, nếu cộng tất cả, chỉ 17 sinh viên ngành Truyền thông (22,4%) biết những câu trên sai; 59 sinh viên không hiểu tiếng Việt (77,6%).

2.2.2. Với sinh viên ngành tiếng Anh

(i) Câu hỏi: Anh/chị hãy dịch những câu sau sang tiếng Việt:

a-They come from UK.; b-This table was made by his father.; c-He put his hands into his pockets.; d-A hundreds of people on the street.; e-He asked as fast as a wind.; f-A thief was caught by a police.; g-Too many donkeys donot like water, but they can swim very well they have to.; h-The 3rd largest economy in the world.; i- Where does education begin?

(ii) Kết quả khảo sát:

Về lý thuyết, khi dịch, chúng ta phải thực hiện cùng lúc ba yêu cầu: chuyển nghĩa từ ngôn ngữ gốc (ngôn ngữ nguồn-root) sang ngôn ngữ thứ hai (ngôn ngữ đích-goal); nghĩa đó phải phù hợp với ngôn ngữ đích (từ ngữ, cấu trúc); chuyển văn hóa của ngôn ngữ gốc sang văn hóa của ngôn ngữ đích. Nếu không đáp ứng được hai yêu cầu sau thì không thể gọi là dịch, mà đơn giản chỉ mới là chuyển nghĩa của từ/ câu/ văn bản gốc sang ngôn ngữ thứ hai.

Có 191/234 sinh viên ngành tiếng Anh (82%) chỉ đáp ứng yêu cầu đầu tiên; không tuân thủ hai yêu cầu hai và ba: a-They come from UK.= Họ đến từ Vương quốc Anh.; b-This table was made by his father. = Cái bàn này được làm bởi bố anh ấy.; e-He asked as fast as a wind.= Hắn hỏi nhanh như gió.; f-A thief was caught by a police.=Tên cướp bắt bởi cảnh sát.; h-The 3rd largest economy in the world.=Nền kinh tế lớn thứ 3 thế giới.; i- Where does education begin? =Giáo dục bắt đầu từ đâu? Đặc biệt, do chỉ dịch nghĩa, nên các đối tượng đã dịch rất ngô nghê các câu c-He put his hands into his pockets.= Anh ấy thọc hai tay vào hai túi của anh ấy; d-A hundreds of people on the street.= Có một trăm người trên đường và g-Too many donkeys donot like water, but they can swim very well if they have to.=Rất nhiều con lừa không thích nước nhưng chúng có thể bơi rất tốt nếu gặp nguy cấp. Nếu dịch “để nghe ra” tiếng Việt, (c) phải là “Anh ấy/ Hắn thọc/đút (hai tay) vào túi”; (d) là “Cả/ Hàng trăm người trên đường”; và (g) là “Loài/ giống lừa không ưa nước nhưng khi gặp nguy hiểm, chúng có thể bơi (rất giỏi)”.

Như vậy, cũng như sinh viên ngành Truyền thông, sinh viên ngành tiếng Anh không làm chủ được bản ngữ của mình.

3. Một vài suy nghĩ thay kết luận

1) Vì sao sinh viên của hai ngành khác nhau có chung một đặc điểm sai? tức cái sai hoàn toàn giống nhau? Từ kết quả khảo sát cho thấy, những câu sai của hai đối tượng này, trong cả hai yêu cầu, rất giống với ngôn ngữ của báo chí-truyền thông hiện nay, tức là sử dụng tiếng Việt với một tần số và mức độ rất đáng lo ngại. Ở đó tiếng Việt gần như bị buông lỏng, thiếu kiểm soát (Hồ Xuân Mai, 2021). Chẳng hạn, với loại hàng hóa bị cấm như vũ khí quân dụng, ma túy, hàng cấm thì sử dụng

hoặc/ và mua bán/ tàng trữ là phạm pháp chứ làm sao có “tàng trữ trái phép”? Thế nhưng, báo chí-truyền thông hiện này đều đưa những tin như vậy. Vậy, phải chăng xã hội nói chung, sinh viên nói riêng, đang chịu sự tác động của những cái sai này? Còn trong nhận diện câu sai thì có tới 59% không phát hiện câu nào sai. Điều này đồng nghĩa với tiếng Việt của các đối tượng rất đáng nghi ngờ.

Với chuyên ngành Truyền thông, 24/76 sinh viên không phát hiện được câu sai và không sửa được dù biết đó là câu sai. Chỉ 17/76 (22,4%; làm tròn) sinh viên phát hiện câu sai và sửa đúng. Về mục tiêu, sinh viên ngành này được đào tạo chủ yếu để phục vụ trong lĩnh vực báo chí-truyền thông, biên tập-xuất bản nhưng năng lực tiếng Việt như trên thì hậu quả là điều có thể biết được từ hôm nay.

2) Tiếng Việt của sinh viên tiếng Anh cũng không khả quan hơn. Bằng chứng là, ngoài những hạn chế chung như trên, đối tượng này diễn đạt tiếng Việt *nghe không ra tiếng Việt*, mà ở đó chỉ là dấu vết của ngôn ngữ *dịch nghĩa*. Một người Việt bình thường nhất khi nghe câu *Anh ấy thọc hai tay vào hai túi* thì thừa biết “túi” của ai; và phân biệt sự khác biệt giữa *Có một trăm người trên đường* với *Hàng/ Cả trăm người* (ngay trong câu xuất phát cũng đã có chỉ dấu này “A hundreds of”). Tương tự, “Too many donkeys” là số nhiều nhưng không phải chỉ một số con lừa không thích nước, mà là cả loài/ giống đó. Cho nên, dịch như trên thì tiếng Việt bị vẩn đục.

3) Tiếng Việt trong và sáng. Tiếng Việt giàu và đẹp. Không cần phải lựa chọn những từ ngữ thật “kêu”, thật “ấn tượng” diễn đạt thì người đọc/ nghe mới có thể hiểu. Chỉ cần chúng ta sử dụng từ ngữ đúng và phù hợp với văn hóa Việt Nam thì cách diễn đạt sẽ trong sáng hơn, hiệu quả hơn. Nếu năng lực tiếng Việt của sinh viên hai ngành trên đây nói riêng, không được khắc phục kịp thời thì câu “Giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt” chỉ là khẩu hiệu suông.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Phạm Văn Đồng (1981), *Giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt* (trong “Giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt”, tập 1), Nxb KHXH, Hà Nội.
2. Vũ Quang Hào (2016), *Ngôn ngữ Báo chí*, Nxb Thông tấn.
3. Dương Xuân Sơn (1997), *Vài nét về báo chí Mỹ*, (trong “Báo chí, những vấn đề lí luận và thực tiễn”), Nxb ĐHQG Hà Nội.

Survey on the level of Vietnamese language understanding of students communications and English major

Abstract: I found that students in the Communication and English Faculty, understanding Vietnamese is not good. To check our suspect, I asked for permission from the two departments, and survey. Two requirements were asked: write sentences and identify the wrong sentences. For communication students, we asked them to correct the wrong sentences. For English students, we asked them to translate the given sentences into Vietnamese.

As a result, more than 2/3 of 310 students participate (voluntarily) did not know if they speak/write wrong Vietnamese. Why is this situation?

Key words: Understood Vietnamese; student; survey; media; English.